

5252. 1934

Сніп

Виходить що-тижня у неділю в ранці у Харкові.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік **3** руб.,
на пів-року **1** руб. **75** коп., на 3 мі-
сяці **1** руб., окреме число коштує—**5** к.,
подвійне—**10** коп.—За кордон—**4** р.,
¹/₂ року—**2** руб.

Річні передплатники одержать без-
платний додаток.

Адреса Редакції: КОНТОРСЬКА, 21.

Телефон редакції—839.

В справах редакції можна бачити від 3 до 5 годин

— ввечора по понеділках, середах та п'ятницях. —

Автори рукописів повинні подавати своє
прізвище й адресу. Редакція може скорочу-
вати і змінювати статті; більші статті, до
друку не ухвалені, переходять у ре-
дакції 3 місяці й висилаються авторам їх
коштом, а дрібні замітки й дописи одразу
знищуються. Рукописи, на яких не зазначені
умови друку, вважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ
редакція не листується.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОГолошень:

За рядок петіту попередю тексту, або за
його місце платиться по 30 к. і по умові.

За рядок петіту після тексту: за перший
раз 20 к. і по умові, за другий—10 к.
Хто шукає заробітку, платить за оповістку
в 3 рядки 10 к. за раз, при умові друку-
вання не менше 3-х разів.

№ 41.

—>>< 14 (27) Жовтня. <<—

1912 рік.

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Києві.

ЗМІСТ: Передовиця. Євген Бачинський. „3 життя українців в Парижі“.
К. Бич-Лубенський. „Чи не сором!“ Про вибори. З нашого життя. З Галичини.
З газет та журналів. Ігорь Мечеславченко. „Лист з Петербургу“. Читач „Лист“.
Мішанина. От і рятуй? Фел'етон: А. Доде. Тартарен з Тараскону.

Харків 14 Жовтня (27 Жовтня) 1912 р.

Солодким болем наповнилося серце вщерть, коли
з балканських гір долунав до нас гук гармат бол-
гарських, сербських та чорногорських...

Є ще на світі народи, лицарські народи, що
саму смерть вважають кращою ніж рабство! Солодким
болем наповняється серце, коли глухою луною долі-
тають до нас у-купі отсі три слова: визволення або
смерть!

За свободу народів має пролитись море крові!
Яке се нещастє, яке се страшне нещастє. Але краще
смерть ніж рабство! Ось поклик і настрої, що робить
із рабів вільних, із худоби людей, із звичайних людей
героїв, яких імена з пошаною промовляють найдаліші
людські покоління...

Доки житимуть на світі люде, доти імена борців
за свободу, за визволення людей з під ярма, ніколи
не будуть забуті. Забудуть усе! із зневагою згадува-
тимуть імена великих завойовників, але імена борців
за визволення, наче зорі сяятимуть в душах най-
даліших нащадків. Бо найбільше в світі, наймораль-
нійше діло се виконати заповідь: «душу свою поло-
жити за друзі свої»...

Хай сентименталісти плачуть, що кров людська
литиметься... Але розважлива людина знає, що життя
се боротьба і тільки сила жити дає право жити... Сей
великий закон панує у цілому величезному всесвіті.
Слабе, вікчемне гине, а розвивається й пишається
тільки дуже та міцне!...

Пять віків назад увійшли в Європу турки, вони
силою зруйнували грецьку імперію, захопили Царь-
город і силою запанували над Греками, Сербами та
Болгарами, знівечивши їх самостійність, знехтувавши
їхню культуру.

— І там де колись були могутні царства греків,
болгарів та сербів, запанувала блискуча Порта, свіжий,
сильний нарід османлісів. Увійшли Турки по праву
сильного, по праву сильного й панували. Але під
попелом згарищ болгарської та сербської культури

жевріла іскра: малий відблиск колишньої могутності.
Іскра ся розгорялась. В протязі цілих віків, розбиті
та зневажні, слов'яне збирали поволі, помалу свою
силу, роздуваючи оту малу іскру колишнього наці-
онального життя! І от нині спалахнули поневолені
народи поломям огняним і, наче той біблейський
Сампсон, хочуть знищити своїх ворогів, хочуть знов
вишхати їх геть у Азію, а самим запанувати на своїй
предківській землі. Нині пішли вони в боротьбу з
кличем: визволення або смерть...

А навколо вже виють шакали та гієни: се ве-
ликі держави роз'явили хижу пащу на Царьгород.
Вони хочуть скористуватись сією боротьбою народів
і, коли обидва ворожі табори знесиліють, увірвати собі
здобич!...

Хто правий? чи Турки чи слов'яне?

Не до речі тут говорити, хто правий! Там, де йде
мова про життя народу, про існування нації, там го-
ворять не про право, але про силу в найвисшому, люд-
ському значінню того слова... Зовсім праві Турки, що
бажаючи мати для себе чудову територію, ввійшли в чужу
землю і силою захопили й опанували греків, сербів,
болгарів. Але зовсім праві й греки, серби та богари,
коли відчувши силу, силою ж скинуть осоружне паню-
вання чужинців і без жалю викинуть турків з своєї
землі.

Турки оголошують, що вони борються «за святі
права», але й серби та болгары б'ються теж за «святе
діло». «Війна, якої ми бажаємо—каже ліво-демокра-
тичний «Дзвін» болгарський,—не є знищення, але
творчість. Вона не є замахом реакції, але подвиг
політичного й соціального поступу, вона не діло тем-
них сил, а революція невірників, що скинули кай-
дани, бунт пригноблених, що стали свідомими своєї
сили!» І кожен розуміє, що се є боротьба тих наро-
дів за життя... І кожен з тих народів розуміє, що
треба вбити ворога, бо інакше вб'є ворог!

І кожен тямить, що між світоглядом пануючої
нації і світоглядом поневоленої—бездонна прірва!

Се є боротьба націй—одна з форм боротьби за
існування—така ж сувора та жорстка, як і всяка
боротьба за існування. Нема в тій боротьбі змилу-
вання і переможець просто ступає на груди перемо-
женого. Се є боротьба націй. Розпочалась вона багато
тисячоліть назад, а в Європі за часів історичних вона

виявилася в формі так званого великого переселення народів.

Дужчі народи й племена підбили під себе слабші й опанували їх землю. Але не могли їх знищити. На низинах, по глухих закутках, іноді навіть значними масами zostалися частини підбитих народів.

Позбавлені впливу й значіння, під вічним панованням та насиллям чужинців виявляють вони скрізь, чи то в Англії, чи то в Австрії, чи то в Угорщині, чи в Росії величезну відпорну силу проти винародовлення, могутний інстинкт життя національного. І де не можуть боротись активно, там роблять пасивний опір чужинцям.

І тепер скрізь по Європі народи—переможці роблять остаточно зусилля знівечити нації підбиті, морально їх убити. Сей процес відбувається в формі боротьби за національну мову. Боротьба за мову се тільки інша форма боротьби за життя. Пануючі народи видають закони, які роблять їх мову державною, привілейованою, а мови підвладних народів зводять до значіння простонародного жаргону: мови наймищаків та свинопасів. Пануючі народи вигоняють мову підбитих народів з школи, з суду, з адміністрації і навіть з церкви! Багатші та заможніші шарі нації підбитої гублять своє значіння в суспільстві. Губить значіння й гине помалу ціла нація поневолена, але за те, стає смертним ворогом пануючого народу. Вона не може голосно кричати, бо їй затикають рота і от вона по темних закутках та нетрях набирає сили, готується до боротьби, щоб скинути державний лад, що є для неї не пристановищем, але пекельною тюрмою.

І коли поневолена нація має силу або коли, як у сербів, болгарів та греків, вона спірається на сусідні самостійні частини своїх одноплемеників, вона раніш чи пізніш скине пановання чужинців, скине огидні кайдани рабства або вмере! Пануючий нарід мусить або остаточно задусити поневолений нарід або зректися над ним панувати. Іншого виходу нема. Індивідуальність в формі нації хоче жити без перешкоди! Вона має на се право, коли має силу!

Ті держави, де живе одна або де-кількі націй під панованням другої нації, призначені до безпощадних свар та боротьби, аж доки поневолені нації винародовляться або визволяться...

Гор Мечеславченко.

З осінніх пісень

Погасли мрії, зникли сни,

Замерли серця почування,

І од чарівної весни,

Зостались тяжкі страждання.

* * *

Осіпавсь мертвий з рожі квіт,

І тихо землю застеляє,

А в небі соняшний привіт,

Як свічка, тихо догорає...

Альфонс Додє.

Тартарен з Тараскону.

(Переклад С. Сердюкавої).

VI. Два Тартарени.

Що ж було причиною того, що з усією жагою пригод, нових вражін, з цим божевіллям подорожів, Тартарен ніколи не кидав Тараскону?

Се визволення тепер здобувають собі серби та болгари. За ними підуть другі поневолені народи. XX вік так або інакше розв'яже питання національне. Дрібні й слабкі народи згинуть на віки і згадки про їх мову та національне існування хіба по граматицях можна буде знайти. Дужчі, енергійніші народи—здобудуть собі національну самостійність і щасливо житимуть далі. Європа знов буде свідком страшної, жорстокої, безпощадної боротьби націй. Історія запише на свої сторінки і акти великої мужности та героїзму і події огидного страхополохства та ренегатства!

Хто переможе? хто з народів визволиться, а хто згине? Ніхто не знає того.

Чорною пеленою оповита будуччина. Нікому невідоме є майбутнє.

Але стоїмо перед подіями величезної ваги, такої ваги, як і колишнє «переселення народів». Карта Європи зміниться... Народи наштотхнуться один на другий... Але активну роль гратимуть тільки ті, що готові до неї. Горе тим націям, що байдуже та оспало відносяться до життя. Горе націям—рабам, але ще гірше горе націям з рабською душею! Їх імя навік буде викреслене з книги буття.

Але ті, що побідають, що зможуть засновати самостійні національні держави, ті будуть вільно розвиватись і користуватись усіма національними правами. Вони будуть самими собою скрізь і всюди і не повинні будуть удавати з себе не те, чим вони є... Огидне ренегатство не буде вже поганити людські відносини...

Отже хай щастить доля сербським, гречеським та болгарським борцям за визволення з турецької неволі!

Євген Бачинський.

«З життя українців в Паризі».

(Допис).

Тяжка доля судилася нам, українським вигнанцям, на чужині: марно здебільшого витратили свої сили серед несприятливих обставин. Відірвані від рідного ґрунту, ми напівлише сини своєї великої Вітчизни... Найперше органічне ба-

І дійсно се правда. До сорока п'яти років зав'язаний Тарасконєць ні разу не почував по за межами міста. Він не вирушив традиційно навіть до Марселю, що більшість Провансальців виконувала обов'язково.

Найдалі, де він був, се у Бокері, але се дуже недалеко від Тараскону: треба лишень перейти міст.

Як на лихо, чортів міст надзвичайно часто опановували вітри, а він був такий довгий, тендітний, Ронаж як раз в цьому місці була така широка, що мій Боже!...

Ви самі розумієте... Тортарен з Тараскону гаразд краще уподобав твердий ґрунт.

Треба вам знати, що в нашому лицареві містилось дві натурі зовсім неподібні одна до одної. Я не пригадую, який з отців церкви сказав: «Я відчуваю двох людей в собі».

Але зовсім справедливо буде сказати, що Тартарен мав в собі душу Дон-Кихота, той самий лицарський розмах, ті ж героїчні ідеали, те ж божевілля романтизму та прибільшення: Лише, на жаль, йому бракувало постаті славетного гідальго, цієї кестистої та струвкої постаті. Власне се був лише натяк на постать, над якою земне життя не мало сили: він міг проводити по двадцять днів, не знімаючи своєї кіраси, бути сорок вісім годин задоволеним одною жменькою рижу... Тіло

жання кожного емігранта, це мати далеко від рідного Краю хоч ілюзію його оточення: рідну стріху, де можна побачитися з земляками, почитати газети, відвести душу. Ото ж ще з перших часів еміграції були позакладані громади у Женеві, Лежі, Парижі, Мюнхені, Карлсруе, Нанті і у других осередкових місцях Західної Європи. Всі ці товариства провадили спочатку більш-менш інтенсивне життя, але неминуче з тої або иньшої причини зачиналися. Найдовше всіх трималася найміцніша Парижська Громада, але й тій нарешті прийшов кінець. Не варто довше спинятися на тих причинах, які завдали смерті нашому товариству. Вони майже скрізь однакові, бо лежать в нас самих: в нашому недбальстві, легковаженню, сварках, заздримості... Дак ото, як не тримали «Громаду» окремі одиниці, як не берегли її, врешті стало таке, що краще здалося припинити «діяльність». Гадалося не на довго, але зараз же всі земляки в розтіч розбіглися. Тепер навіть шукай, не знайдеш. На протязі усіх трьох літ загальне меляство, безмірна амбітність, хуліганство і байдужість скрізь і привсякій нагоді. Натурально далеко спокійніше замкнулись у себе, в свою сем'ю, краще піти у попіхачі до чужинців, аніж принести жертву на користь суспільству та відродженню на-рода.

Проте не можна сказати, щоб тепер українства не чути. Ні, розгойдана енергія і почування своєї окремішності все впливає на людину і не дає їй заспокоїтися в загальному болоті. Але це розрізнені виступи, не об'єднані, без впливу.

Оце минулого тижня мали відбутися збори для обмірковування злуки «справжніх» у. с. д. зі «спілкою». Мав бути і відповідний відчит. Цікаво зазначити, що оголошення про це надруковано було в місцевій московській газеті українською мовою. Знайте наших!

Двох земляків в ряди-годи подають щось про Україну до французьких часописів.

Другий завіз був листування з сепаратистичною партією Бретонців. Ще оден улаштував виставу українських хатніх виробів з Австрії і Росії і репрезентує уміло, оскільки дозволяють кошти приватної людини, нашу народню умілість серед французів. Усі разом добре шанують пресу, бо кожний, хто тільки може, передплачує сам або на спілку. Помітне і серйозне відношення до родинного виховання. Очевидно є і суб'єктивні впливи на тутешніх «малоросів». За всім тим у Парижі під сучасну хвилю, коли мається не менш півтора десятка свідомих українців, — українське життя менш помітне

Тартарена навпаки, було сильне, сите, дуже, опецькувате, пожадливе, повне міщанських вигадок та примх в домовому життю; воно було, як барило, посаджене на невеличкі ніжки безсмертного Санхо-Панчо.

Дон-Кихот та Санхо-Панчо в одній людині!

Ви самі розумієте, що се була надзвичайно незгідна пара! Яку боротьбу, які заколоти та сварки заводили вони межі собою...

Іх розмови були варті пера Люсіана або Евремона; — сі надзвичайні діалози між Тартареном-Кихотом та Тартареном-Санхо!

Тартарен-Кихот, захоплюючись оповіданням Густава Емара, кричить: «Іду!».

Тартарен-Санхо думає тільки про ревматизм і відповідає: «Лишаюся».

«Вкрий себе славою, Тартарене».

Тартарен-Санхо, зовсім спокійно: «Ні».

«Покрий себе флянельсю, Тартарене».

Тартарен-Кихот, все більше та більше захоплюючись:

«О чудові подвійні рушніці! штілеті й лассо!».

Тартарен-Санхо, все більш та більш спокійно:

аніж мусило бути. Можна сподіватися, що у зимку щось побачимо кращого, але... найсперш побачимо.

III. артиста Алчевський, як приїхав до Парижу, мріяв про засновання тов-а на зразок «Кобзаря» у Москві, тільки скоро залишив такі думки. Співоче та музичне тов-о можна скласти та лише питання чи буде воно українське. Певно що ні. Співаків та аматорів тут досить, не легко тільки з ними упоратися. Пам'ятають ще всі, як хор покійної «Громади» одного дня схотів оголосити себе інтернаціональним. Добре, що в йому було досить й українців. Викинули тоді цих інтернаціоналів... Тона давали в цьому власне тії поступові москалі, бо жиди сиділи сперш тихо без розговорів. Боягузи тоді ще віщували не добре, але вийшло навпаки! Замість одного хору заклалось кілька гуртків, які співали українські пісні. Ще недавно випадково був свідком, як готувалися до якогось концерту росіяне і співали багато українських пісень, а проте не було жодного співака з бувшого громадського хору. Хіба що викрадені ноти... Отак досвід нас вчить, що побиватися у всьому слід не за кількістю, але за якістю. Найзакордоном українців не багато та сила там праці для тої ж ідеї, яку інші плекають серед гуці народньої.

Гуртування лише по національності без провідної ідеї в роботі не можливе серед еміграції і навіть шкідливе, як показує досвід всеукраїнської Громади. Нам треба збиратися не для розваги, а для праці. Підбирати людей з певним світоглядом, звязаних спільним поглядом, що дали наслідків своєї роботи. Чергове завдання українців за кордоном — це репрезентувати рух український, інформувати про його чужі нації, чи то в формі видань, чи публичних відчитів, чи при допомозі співробітництва по місцевих газетах, звязувати Україну з культурним Заходом в тих численних випадках, які трапляються окремим особам та цілим інституціям. Нав'язувати зносини з недержавними націями, як з Росії і з інших держав, бо ніде, може, нема близької нагоди це вчинити, як власне на нейтральному ґрунті. Потім відшукування «сгаініса» по музеях та виставах, як і збирання архіву з життя українців та збірок до наших музеїв і бібліотек. Нарешті самоосвіта в виді рефератів, власних розвідок та перекладів і в разі потреби їх друкування. Вже не треба казати, що подібна інституція в формі наукового гуртка буде сильно впливати на своїх помосковлених братів та давати змогу іншим уважніше придивлятися та рахуватися з нашим рухом. Для приміра вкажу отсе недавню пригоду.

«О чудові вовняні камізелки, теплі гамаші та капелюха!».

Тартарен-Кихот кричить: «Дайте мені сокиру, дайте сокиру!».

Тартарен-Санхо, натискуючи звоника:

«Жането, подайте мій шоколят».

З'явилася Жанета з кухликом чудового шоколяту, горячого запашного, з анежовими пундиками до нього, які викликали посьміх у Тартарена-Санхо й зойк розпуки у Тартарена-Кихота.

Оце причини, через які Тартарен ніколи не залишив Тараскону.

VII.

Європейці в Шан-Гаї. Велика комерція. Чи Тартарен з Тараскону міг бути брехуном? Марево.

Одного разу Тартарен мав нагоду виїздити у дуже далеку подорожж. Брати Гарсія-Камус, тарасконці, які давно оселилися в Шан-Гаї, запропонували йому директорувати в одній з своїх контор. Таке життя було б саме до смаку Тартаренові. Правити цілою юрбою агентів, уряджати великі справи, мати торговельні зносини з Росією, Турцією та Азією й нарешті виспа комерція!

Випадково дізнаюся від приїзжого українця з провінції, що двоє літератів росіян д. Я. і д. Б. шукали даремно, щоб хтось їм порадив літературу про український рух та дав нагоду (все в зв'язку з анкетною «Укр. Жизни») познайомитися з його представниками. Або от: працюючи в етнографічному музею. Розбалакався з одним з адміністрації. Чом це у Вас представлені усі народи, а про українців ані згадки? З Галичини є лише польські річи з музею Дзедушницьких, а з порядного досить відділу Росії є всі здається народи до самих північних дикунів і хоч-би оден черепок або вишивка українська. Що ви думаєте, мій бесідник навіть не догадувався про Україну. Хіба не обов'язок українців подбати про гідне представництво національного мистецтва їх народу. Та багато роботи є, аби бажання...

Отож будемо сподіватися, що воля національної роботи таки зіб'є до купи парижських українців та товариство не зажде, аби довго чекали на його.

Paris. 16, X. 1912.

К. Бич-Лубенський.

Чи не сором!

У одному із романів Вальтер Скотта намальовано чудового типа нікому непотрібного працівника. Вся його ніби то маненька, але для нації занадто велика праця була в тому, що він відшукував старі забуті могили не тільки великих, але й малих людей народу та добровільно охороняв їх од зруйнування. Він одкопував старі плити, мив, чистив їх, вибивав знову напівстерті написи. Це, коли не помиляюсь, введено у романі «Пуритане», себ-то, з часів боротьби католицької та протестантської церков. У дуже давні часи, коли майже весь англійський нарід мало чим відрізнявся од московських головотяпів, що хотіли загатити Волгу толоком, з'являлися вже люде, які розуміли велике значіння могил великих людей для свого народу. У наші часи лютеране та католики добре розуміють красу тихої сумної цвинтарної поезії. Я хотів би сказати більше: по цвинтарю можна рахувати моральну і національну порядність народу. Подивіться, будь ласка, на Харківські німецьке та католицьке кладовища та на відносини адміністрації до могил—та порівняйте з нашими.

Коли Тартарен вимовляв: «висша комерція», то й дійсно високість її уявлялась надзвичайною... Самий дім Гарсія-Камус мав ще одну цікаву особливість. Не один вже раз до нього навідувались дикуни тубольці. Тоді швидко зачиняючи двері, всі слуги брали рушниці, піднімали над будинком консульський прапор: торо-рох! бу-бух! починали стріляти на дикунів.

Я не буду вам казати, з яким захопленням відповів Тартарен—Кихот, на цю пропозицію; та на жаль Тартарен—Санхо був зовсім інших переконань,—він був сильніший й таким чином справа та загинула.

Про те в місті тільки про це й гомоніли. Чи він поїде? Чи не поїде? Побиймось об заклад що поїде, побиймось що не поїде.

Се була не аби яка пригода... Тартарен не поїхав, але ся балачка, та загальне зацікавлення надали йому чимало гордоців. Мати лишень нагоду бути в Шан-Гаї, чи дійсно там побувати... Зрештою в уяві тарасконців все так поплуталось, що коли Тартарен ввечері прийшов до клубу, то приятелі його розпитували про життя в Шан-Гаї, про звичаї, підсонне та високу комерцію. Тартарен дуже бадьоро давав подрібні пояснення на всі запитання, які йому ставили, й через деякий

У всіх на устах великі могили Тараса, Гр. Сковороди, Гулака—Артемовського, Коваленського Кропивницького та інших. Почитайте, що робиться на могилі Тараса, як поминають його:—гармидер, галас, срамотні співи. Подивіться на могилу Сковороди, Коваленського: ці могили поруч. У книжці творів Сковороди ми маємо малюнки цієї могили, якою вона була не дуже давно. Од цього мало що осталося. Плита зсунулась, навколо бурян, її навіть не видно. Подивіться на склеп Коваленського, тепер у йому причт ховає похову й солому. Подивіться на могилу Гулака Артемовського: склеп цієї могили нагадує склад лазні, куди скидають обмизгані після парні вінки. Увесь склеп набитий старими вінками од різних могил, поламаними ослончиками та иншим сміттям. Могила Кропивницького поки що має хоч бідний, але порядний вигляд; через те що поки що про це дбає його родина. Чи не сором же вам, українці, отак шанувати могили своїх великих людей? Чи не є виразом склад похову у склепі Коваленського та обмизганих вінків з иншим сміттям у склепі Гулака—Артемовського—вашої душі—з гори до низу набитої сміттям, пилом та брудом морально національної недбалості через особисті сварки та суперечки за щабель особистого шанування. Лихо тому народові, який от так шанує своїх великих людей! Не скаржіться, що на вас живих плюють та не шанують. Ніхто того не пошанує, хто сам себе не шанує і не шанує пам'яті своїх батьків.

Сором Вам!!!

Про вибори.

Газета «Діло» в передовиці під назвою «Вибори на Україні» — розглянувши між иншим інтерв'ю дописувача «Ради» з п. Александровим—спільним виборщиком москалів і українців з Катеринослава, каже: «Гарно говорив п. Александров про племінну самостійність українського народу і про значінне рідної мови. Скільки вже ми чули від російських поступовців сих слів! Слова то вони говорять, тільки з тих слів не витягають відповідних консеквенцій, а ділами своїми звичайно заперечують навіть племінну самостійність українського народу. Колиж приходить до конкретизації, до сповнення потреб українського народу, то далі школи в рідній мові не йдуть. Адвокат, на підставі «власної практики», згадає ще про мову в суді, але про забезпечення українському народові повноти національно-політичних прав ніколи ніхто не згадає.

Час він вже й сам не був певний, чи він був чи не був в Шан-Гаї... Се було так зрозуміло, що оповідаючи в сотий раз про напад дикунів, він дуже натурально казав: «отже я загадую моїм наймитам озброїтись, викидаю консульський прапор тай трах тара-рах через вікна!»

Слухаючи се, увесь клуб тремтів... віджаху... — Але зрештою ваш Тартарен надзвичайний брехун, скажете ви...

Ні, сто разів—ні! Тартарен зовсім не брехун.

— Алеж він повинен добре пам'ятати, що він зовсім не був у Шан-Гаї!..

Напевно він се добре пам'ятав, лише...

Лише ось послушайте уважно, що я вам скажу. Треба раз справедливо зупинитись над приводами, з яких люде з півночі вигадали на люде з півдня, начеб то вони брешуть.

Ні, немає на півдню брехунів,—ні в Марселю ні в Тулузі, ні в Тарасконі. Люде на півдню не брешуть, вони лише помиляються.

Вони дуже часто не кажуть правди, але вони самі в неї вірять...

Українська справа «прихильністю» московських поступовців далеко вперед не піде, а коли на сю прихильність російські Українці покладатимуть великі надії, то справа наша може навіть з деякого погляду завернутись назад.

Прихильності поступових Росиян легковажити розуміється не можна, але всеж для української справи було б ліпше, як би в Думі замість десятки російських поступовців з України, «прихильних» до української мови в школі і суді, був хочби один посол, який українську національну справу ставив би в усій її повноті і всесторонності, а справу мови в школі і суді розглядав би, як частину великої національно-політичної проблеми та розумно і енергійно боронив би національних інтересів українського народу скрізь і на кождім кроці, де вони приходять. І російські Українці багато програють в виборчій кампанії, коли не матимуть такого посла в російській державній Думі. Тоді з цілої виборчої кампанії найціннішим моментом буде цілком самостійний виступ Українців в деяких місцевостях, приміром в Харкові, хочби й безуспішні в реальні результати. Самостійні виступи організують Українців, поглиблюють і поширюють свідомість національну, взагалі мобілізують сили українства, а компроміси і консолідації розпорошують Українців, сприяють зріст національної свідомості і моральної сили українства.

Сотки голосів, які одержали в Харкові деякі українські кандидати на виборщиків—при змобілізованні проти них з одної сторони поступових, а з другої сторони чорносотенних «общеросів» і Великоросиян-зайців—для розвитку там українства матимуть безумовно більше значіння, ніж вибір від Харківців на посла от хоч би соц. дем. Піддубного, землячка, селянського сина з дохвицького повіту на Полтавщині. Він безумовно є прихильник української мови в народних школах, але від його прихильності в сій справі українському народови не було і напевно не буде ніколи тепло. Піддубний і московські поступовці різної масти в Харкові торжествують побіду над свідомими українцями. Чи ж можна припускати, щоб хто-небудь з них, коли пройде до Думи, був щирим і активним прихильником постулатів свідомого українства?!

Так каже найповажніший український орган. І ці слова хай будуть відповіддю нашому словнозвістному літературному критику п. С. Єфремову, який політичні погляди «Сноп» зве «націоналістичною фразеологією без жодного змісту». Але щоб мати право писати подібні грубости, не треба висловляти таких наївних тверджень, як напр. отсе:

Іх неправда, се не є просто неправда, то—швидче особливого гатунку марево.

О сі марева! Щоб добре мене зрозуміти, рушайте самі на південь, ви тоді одразу побачите. Ви побачите сю сатанинську країну, де сонце все змінює й збільшує...

Ви побачите невеличкі узгірря Провансу, які вам видадуться гігантськими, в дійсності ж вони завбільшки, як монмартрські ваги; ви побачите собор у Німі—гарненька цячка для етажерки; яка в саяві південного сонця видається вам такою ж величезною як Парижський Нотр-Дам... ви побачите... Ах, єдиний шахрай всього півдня—се є сонце...

Все, чого воно доторкається, збільшується й виростає... Чим була Спарта в часи свого розцвіту? Слободію... А Афіни?.. Заштатне містечко... Проте в проміннях історії сі міста уявляються нам надзвичайними велитнями. От що можуть зробити проміння...

Тепер ви перестанете дивуватись, що сі могутні проміння сонця, доторкаючись Тараскону, перетворювали старого, обставного капітана Бравиду в славетного й хороброго коменданта Бравиду, з ріпи—робило баобаба, з людини, яка мусила їхати до Шан-Гаю,—людину яка вже звідти повернулася.

«Я зрозумів би таку постановку питання (щоб конче і за всяку ціну виступати українцям скрізь самостійно), як би була якась надія на те, що четверта Дума схоче й зможе українську справу розв'язати і як би українство було цілком ізольоване, стояло, як політичний напрям *проти* усіх (очевидно не українських: увага редакції) інших напрямів. Отже ні того, ні другого тепер нема...» (Рада № 277. Сергій Єфремов. З нашого життя).

Хочемо звернути увагу літературного критика, що «українство» зовсім не є «*політичний напрям*», але сим словом охрещено «національний рух, рух національного українського відродження». В самім українстві є чимало політичних напрямів. Деякі з цих напрямів стоять таки дійсно «проти усіх (не українських) інших напрямів», коли вже висловлюватись змістовною фразеологією п. Єфремова, а деякі, ще не викристалізувалися ні з національного, ні з політичного погляду, пасуть задніх і шкандибають у хвості ліберальної московщини—на лихо цілому «українству». Може в Кобиляках таких напрямів «проти всіх» і нема, але по таких хуторах, як Харків та Одеса вони є, можемо запевнити нашого шановного критика!

З нашого життя.

«Редакція „Сноп“ одержала ось яку постанову Харківського Губернатора „Зважаючи на те, що в ч-і 22 журналу „Сніп“ з дня 27 мая була уміщена стаття під заголовком „Українська Платформа“, в якій є знехтування §§ 29 та 31 п. а) обов'язкових постанов, що видані для Харкова, се-б-то, оголошення та розповсюдження статтів та повідомлень, що викликають ворожі відносини до правительства, я, Харківський Губернатор, 9 жовтня 1912 року постановив: општрафувати редактора журналу „Сніп“ на 500 руб., а як кара не буде заплачена арештувати редактора на 90 днів“.

«Рада Т-ва ім. Квітки-Основ'яненка повідомляє, що на підставі Статуту Т-ва призначено *загальні збори* членів на 21 жовтня о 8 годині у вечері у господі Т-ва. Коли-б сі збори через неприбуття відповідної кількості членів не відбулися, то другі загальні збори вже дійсні при всякій кількості членів відбудуться 22 жовтня о 8 годині у вечері в господі Т-ва по Чорноглазовській ул. До обміркування належать: 1) Звіт Ради Т-ва; 2) Звіт Ревізійної Комісії; 3) Обрання Членів Ради; 4) Доклад Ради про будущу діяльність Т-ва й про біжучі справи.

«Господа—клуб Т-ва ім. Квітки-Основ'яненка гостинно відчинила свої двері... Українська молодь залюбки танцює й взагалі

VIII.

Звірінець Мітен. Атласський лев у Тарасконі. Страшна й урочиста зустріч.

Тепер, коли ми ознайомились з приватним життям Тартарена з Тараскону, до того часу, коли слава оточила саявом його чоло, та увінчала лаврами його голову, тепер допіру, коли ми розповіли про се героїчне життя, в відповідному осередку, про радости й журбу, про сні та надії, ми зважумось приступити до великих сторінок його історії й до виключних пригод та обставин, які власне надали таку безмежну різноманітність його долі.

Се було ввечері, у пушкаря Кастакальда. Тартарен сам^e демонстрував, де-кілком хворим на стрілецьку манію добродіям зовсім нову рушницю зі штиком...

Раптово відчиняються двері й—вбігає один з шапчаних мисливців й тремтячим від хвилювання голосом гукає: «Лев!.. Лев!»

Всі оніміли, всіма опанував безладний жах.

Тартарен заправляє поспішно штик, Кастакальде біжить^б зачиняти двері. Всі обступають мисливця й засипають питаннями й ось про що довідуються:—

«Звірінець Мітен, повертаючись з Букеру, рішив зупинитись на де кілька днів в Тарасконі, і разташувався на

проводить час у клубі. Рада Т-ва пильнує зробити одвідування господи Т-ва, як наймилішим. В господі є шахи, карти, музикальні струменти, часописи і найголовніше: приємне товариство своїх близьких по духу людей. Для українців, що звикли сидіти по своїх самотніх норах та тремтіти навіть на думку стрінутись з людьми, Клуб Т-ва Квітки відчиняє чарівну перспективу... Але дикуватість наша, незвичка до товариського життя і до його культурних форм — перешкоджають нашому громадянству, як слід, оцінити вагу цієї нової інституції. Пані-Панове! одвідуйте всі частіше наш клуб. Адже се є для Вас, а не для когось іншого інституція!

◀ *Рада Т-ва ім. Квітки-Основ'яненка* повідомляє, що танцювальні вечірки будуть у господі що тижня в суботу, крім того: що четверга призначено „вечір жіночого шиття“, на якій запрошуються всі наші пані й панянки. Що — неділі у вечері має бути малий товариський „питун пива“. Що понеділка й що п'ятниці — збірки співочої секції. Що — середі родинні Концерти та читання. Що — вівторка засідання наукових секцій.

Рада запрошує членів та їх родини одвідувати господу Т-ва й користуватись розвагами та забавками, які Т-во улаштує.

◀ *Сельськогосподарська виставка.* На улаштованій сільськогосподарській виставці в селі Липцях, харківського повіту, було багато експонатів по бджільництву, полеводству, коневодству та інших. Експерти, між якими були агрономи, ветеринари, інструктори сільського господарства та інші, присудили до 150 грошових наград од 1 карб. до 25 карб. Були нагороди і почесні: срібні та бронзові медалі і похвальні листи.

Селяне гуртками йшли на виставку, на якій грав оркестр Вороніжського полку. Ця виставка дуже зацікавила селян.

3. Галичини.

◀ На ювілейний дар Іванові Франкові жертви слати до „Дністра“. На книжку 8000.

◀ *Нова українська гімназія.* В найстаршій українській місті в Галичині, в Белзі, колишній столиці українських князів, повстає вже в сім році українська приватна гімназія для хлопців і дівчат.

◀ *Школа ім. короля Данила.* У минулу неділю відбулося торжествне отворення другої приватної народної школи, заснованої заходами львівського міщанства у Львові першу укр. приватну школу ім. Грієнченка заложено перед трома ротами на городецьким передмістю, — нині вона має вже 165 уч. і заходиться коло купна власного дому. Друга школа заснувалася щойно сего року заходами мешканців жовківського передмістя і Замарстинова. Перші збори в сій справі відбулися в день свободи, 15 мая 1912 р. на них вибрано шкільний комітет і рішено назвати школу іменем короля Данила, основателя Львова, бо данилів Львів мав свої початки на

жовківським передмістю. Комітет взявся енергично до роботи, почав збирати жертви і деклярації на удержане школи, урядив літом два фестини на шкільний фонд, — так що з початком вересня можна було приступати до організації школи. Отворено на разі першу класу, для хлопців і дівчат; записалося 35 учеників, переважно дітей з найбідніших верств. Льокаль школи приміщено при ул. Мартина 24 а., в місці догіднім для мешканців Жовківського, Замарстинова і Знесіня. Шкода, як сказано, удержується з жертв передміщан, звичайно людей незаможних, — з фондів центральних „Рідної Школи“ з запомого товариств і економічних інституцій школа до тепер не користала: основателі школи поставили собі за головну мету удержувати школу з льокальних фондів. Але мимо сих похвальних намірів від часу до часу буде потрібна підмога для школи з інших фондів: є багато надзвичайних потреб, як уряджене школи, закупно наукових середників, поміч для бідніших дітей, — річи, на які не раз не стане гроша в шкільній касі... Деякі інші школи мають своїх меценатів, що в таких разях спішать зі скорою і обильною допомогою, — жовківське передмістя дотепер чекає на таких крезів... — Заможніші горожане Львова, відомі з свого патріотизму, повинні-б звернути увагу і на молоденьку школу, щоби дати їй міцніші основи під дальший розвиток.

Українські школи у Львові се одинока дорога, якою ми можемо здобути собі горожанство в нашій ве своїм місті; сею справою повинні-б горячіше зайнятися наші діячі.

◀ *Ucrainica в чужих виданнях.* В праській чеській часописі „Cas“ поміщено — як на дневник — доволі простору статю в 3-х числах п. з. „Ukrájina“, на яку складаються 2 части. В ч. 220-ім з серпня стрічаємо часть I-у „Dejiny politicke“, де дуже живо хоч коротко змалювано нашу бувальщину, а в чч. 258 і 260 за вересень ч. II „Kuturni vyvoj“. Тут також з добрим підхопленням справи представлено всі головні течії суспільні, серед українців з найдавніших часів по сучасні дні. Однак при всій повноті і влучности ся друга частина ледви чи зможе дати чужинцям ясний образ про наш культурний розвій, бо автор ізза наведення многих імен діячів та при входженю в многі подробиці неоднораз мусів полишити без близшого пояснення. Характеристичною являється примітка подана до заголовка статей: „Znacna cast tohoto naertk cerpana jest z knihz polskehn autora L. Wasilewskeho „Ucrájina“, v nír temer nestranne a prichyl ne poprve podan celkovy rozvoj ukrájiske otazky“. — Французький дневник в Монреаль в Канаді „Le Devoir“ помістив в ч. 219 з 16 м. м. статю про канадійських Русів, їх історію і теперішність. Статю подав о. Сабурен, з роду Француз що перейняв гр. кат. обряд і займається українським рухом в старім краю і в Канаді — і сам говорить та пише українською мовою дуже добре. — В жовтневім випуску „Magyar Figyelo“ помістив Александер Бенкаль статю про суть і причини русофільської агітації та доходить до конклюдії, що православну віру пропагується між угорськими українцями з політичних мотивів. — В 3-ім ч. тижневника Nowy Prád, який видає Людвик Кульчидкий, поміщено в польським перекладі отей вірші Івана Франка; „Prolog

палацовому майдані, з чималою кількістю боа, тюленів, крокодилів та з одним чудовим екземплярм Атласського лева.

Атласський лев у Тарасконі! ще ніколи, як себе пам'ятають люди, не коїлось нічого подібного. Зовсім зрозуміло, що відтак наші відважні шанчани стрільці дивились з гордощами один на одного. Яке саяво розлилось на їх звичайних обличчях і розповсюдилось у всі найдавніші закутки крамнички Кастакальда, з яким ентузіазмом стискувались руки!

Зворушення було остільки велике та несподіване, що ніхто не міг вимовити ні слова.

Навіть Тартарен. Блідий та тремтячий з рушницею в руках, він отетерів перед розміром новини... Атласський лев, тут, в двох кроках! Лев! Себ то героїчний звірь, суворий незвичайно, дичина його мрій, найперший персонаж тої трупки ідеалів, які вигравали такі чудові драми в його уяві.

Лев! о Боги!... Та цей Атласський. Се вже перемогло терпець Тартарена.

Його очі сіяли, він взяв на плечі рушницю з списом, і звертаючись до бравого коменданта Бравида, прогрімів перуновим голосом: „Ходім, поливимося на се, коменданте“ „А моя рушниця!... моя рушниця з списом, що ви взяли собі на плечі? пробував їх зупинити ввічливий Кастакальде; але Тар-

тарен вже вийшов на вулицю, а за ним поквацились й шанчани охотники.

Коли вони наблизилась до звіринця Мітен, там була вже чимала юрба народу.

Тарасконці, яко велитеньська раса, так довго позбавлена сенсаційних видовищ, в мить обкружила шатри Мітен.

Цьому була незвичайно рада товста пані Мітен...

В убранню усмирительки, з руками голими по лікті, з батоном в правій руці й живою курочкою в лівій, ся поважна пані приймала тарасконців; а завдяки тому, що в неї теж були подвійні м'язи, вона користувалась майже таким успіхом як і її небезпечні вихованці.

Всі відчули якийсь особливий холод, коли увійшов славний Тартарен з рушницею на плечі.

До сього моменту увесь відважний Тараскон прохожувався перед клітками, без жадної зброї, без ляку, без найменшого натяку на неспокій.

Зовсім зрозумілим був раптовий жах, який опанував всіма, коли вони вгледіли свого Тартарена, узброєним з його ненаситною жагою боротьби.

Тут було чого злякатись, він же був велетень...

(з Мойсея) „Z więzlemych sonetów“ Oldze, „Z księgi smutnych pieśni“ i „Z księgi Kaaf“.—В 234 ч. „Ручи“ за 1912 р. помістив М. Могилянський рецензію на книжку проф. М. Грушевського п. з. „Культурно національний рух на Україні в XVI і XVII віці“.—В *Одеських-х Новостях-х* (ч. 8813 за 1912 р.) помістив Ол. Яринович статтю про драматурга Карпенка-Карого (Ів. Тобилевича з приводу п'ятих роковин з дня його смерті).

3 газет та журналів.

◀ *Повінь в Коломиї.* Посліднього місяця в Коломиї і околиці унаслідок зливний дощ. У всіх потоках і ріках прибула вода та позаливала вулиці й дома. По деяких вулицях перевозять людей магістрацькі вози. Всі ранішні поїзди, що приїхали зі Львова, здержано в Коршеві. Телефонічна лінія перервана. Вода знищила багато мостів та перервала комунікацію з сусідніми місцевостями. Про таку саму повінь доносять з Чернівців і Гвіздця.

◀ *Шевченко на японській мові.* 1911 рік, в якому минуло 50 років з дня смерті Т. Шевченка, причинився до того, що ім'я нашого генія стало відомим в найдалших країнах. В часописах повідомлялося про те, що вийшли переклади з Шевченка на мови: німецькій, французькій, англійській, грузинській, а то тепер є звістки, що і Японці зацікавилися ним. В японській газеті „Танін“ міститься переклад поезій Т. Шевченка і разом з тим подано відомості про Україну та Українців.

Ігор. Мечеславчинко.

Лист з Петербургу.

Лист І.

Петербуржська українська колонія що року збільшується новими людьми, переважно з молоді що приїздить вчитись по різних школах, і українців тут що далі, тим стає більше. З'являються і свої власні нужди, наприклад свій рідний закуток, яким не один вже рік був український клуб „Громади“, де мається і українська бібліотечка майже з усіма творами українських письменників. Гуртки молодіжі досить ретельно працюють. Наприклад гурток, або „кружок українцівденія“—при Петербуржському університеті можна назвати самим діяльним. Члени гуртка універсанти, не дивлячись на те, що в більшості люде не так то заможні, зуміли упорядкувати дуже гарну бібліотеку, де можна знайти як самі старіші так й найновіші книги, як наукового так і белетристичного змісту.

В один мент вся просторін перед клітками спустила. Діти верещали з переляку, а жінки поглядали на двері.

Аптекарь Безюке зник, кажучи, що він йде шукати свою рушницю...

Потроху спокійна постать Тартарена осміліла присутніх. Спокійний з високо піднятою головою, безстрашний Тартарен обійшов кругом павільон, зовсім не зупиняючись проминув басейн з тюльнями, кинув зневажливий погляд на довгу скриню з страшними боа, і нарешті зупинився як уколаний проти клітці лева...

Се була страша й урочиста зустріч.

Лев Тарасконський та лев Атласський один проти другого...

З одного боку Тартарен обпертий обома руками на рушницю; з другого—лев, гігантський лев.

Урившись в соломі, з приплющеними очима, з байдужим виглядом, гордо поклавши свою величезну голову з страшною чунриною, на передні лани...

Обидва спокійно разглядали один одного.

І раптом, надзвичайна річ! Може бути, що це рушниця в списом надала левові гумору, може він згадав лютого ворога з далекій пустині, але лев, який до того часу дивився на

Виписують майже всі періодичні видання галицькі, не кажучи вже про часописи що виходять на Україні. Окрім того членами гуртка виготовлюються, і влаштовуються читання рефератів і т. п.

Цього року студенти, члени гуртка готуються до святкування свого п'ятилітнього ювілею, від коли розпочалась діяльність гуртка. Маючи свій клуб, навіть бібліотеку, це багатьох українців звичайно не могло задовольнити, бо такі „землячки“, як чиновники, ніяким родом не могли заощадити до рук свою рідну книжку. Не один вже рік відчувалась в нас потреба в українській книгарні, де можна було роздобути свою книжку, чи то газету. Довгий час чекала ця справа, та все небуло такого ініціатора який би похлопотався про нею. Правда, і такі книгарні як Фольф, Карабаснікова пробували „українофільствовать“, і повідчиняли в себе відділи продажу українських книжок, але це писалося так в оповістках, а в дійсности «відділи» питалися кобзарем та історією Грушевського, і коли не рахувати скілька дрібничок, то на тім був і кінець.

І ось турботами де кого із громадян, а найбільше д. д. Балицького, Рашкевича, з осені цього року відчинено свою українську книгарню. Годі казати про ті митарства, які приходилось зазнати навіть з дозволом на українські вивіски, які проте якось вдалось виставити. Не дивлячись що помешкання книгарні знаходиться не в дуже то зручному місці, вона все-ж таки звертає увагу багатьох навіть не українців. Вітрини так і цвітуть від гарно підібраних книжок. В середині не величке помешкання о двох кімнатах, геть заставлена полицями, а на полицях рівними рядами стоять наші рідні книги, усміхається з картини батько Тарас, аж цвітуть стіни од плахот, рушників, та крамничних виробів, з Полтавщини, Київщини та Подолії, просто так і привабляють публіку, навіть з москалів. Комічні пригоди трапляються біля вивіски. Майже кожна починається на один кшталт... Йдуть двоє росіян, біля вітрини української книгарні як вкопані зупиняються, на обличчях написано якесь не то здивовання не то обурення... „Українська книгарня і базар“—читає один, „Літературно-науковий вістник“—додає другий оглядаючи вітрину. Оглянувши все що є виставляного добродії входять в книгарню „Позвольте это у васъ есть и горшки съ малоросіи?“ „Є, шей аж з самої Полтавщини“—додає книгар, і починається довга розмова про горшки, плахти, і добродії побачивши куманець питають: „а наливки у васъ нѣтъ?“—і вчувши відповідь „німає“—дивуються „ну и какіе же это хохлы что у нихъ самага

тарасконців з призиством переваги, раптом почав випускати згуки подражнення.

Спочатку він тихенько замурчав, витягаючи свої лапи й випростовуючи кігті; потім підвівся, струхнув горду голову, розкрив неймовірно велику пащу й рикнув з усієї сили просто до Тартарена.

Крик жаху був йому відповіддю, переляканий Тараскон квапився до дверей.

Всі: діти, жінки, шапчані стрільці, сам хоробрий комендант Бравіда...

Лише Тартарен з Тараскону не рушив з міста.

Він лишився сильний та спокійний перед кліткою, з проміннями в очах і цім особливим викопленням губи, яке так добре знало все місто...

Через деякий час, коли шапчані стрільці крихточку підбадьорились і наблизились до свого шефа, вони почули, що він бурмотів, дивлячись на льва; «оце полювання, це я розумію».

В той день Тартарен не сказав більше ні одного слова.

необходимаго нѣтъ?». «Тут не хохли а українці» — відмовляє книгар. Почувши цеє добродії виходять. І буває таких чимало. Трапляються і такі, що просто кажуть «я читаль, что это все украинофильское нужно уничтожать»... Буває всього! Та цур йому! Зараз цікаво те, що купців все-ж таки є досить на всякий крам, а булоб ще краще колиб українське громадянство, як от видавці та книгарні йшлиб на зустріч новому ділі, новій інституції, в цім чужім городі. Бо якось душа спочиває коли зайдеш в книгарню, в свій закуток, де здається неначе ти на Україні. А коли книгарня матиме змогу по всяк час добувати все найпотрібніше і найновіше чого вимагає публіка, то справа піде горазд, а в цьому єї будучність. Зараз торгують гарно, не згірш і від російських книгарень.

Щасти Боже!

Читач.

Лист.

Як читач «Снопа», маю коротенько висловити свою думку з приводу того, — чи слід друкувати окремою книжечкою анкету, котра з'явилась наслідком листа д. С. Р-ка в 22 числі Вашої шановної газети. Я думаю, що не слід і ось чому так думаю:

1) лист д. С. Р-ка і всі, за невеликим винятком, відповіді на нього не дають українському громадянству взагалі нічого нового, бо висловлені думки загально відомі, а в аргументації деяких відповідей більше почуття, ніж логіки.

2) д. С. Р-ко в останньому листі добалакався вже остаточно до білого бичка і плете таких смалених дубів про українізацію школи і т. п., що його думки і все те, що йому «здається», зовсім не цікаве для українського читача. Крім того — згаданні листи С. Р-ка сіють тільки зневіря поміж українцями. Виходячи тільки з зазначених міркувань, цілком природно приходим до того висновку, що окрема книжечка зайва. Коли вже Редакція «Снопа» бажає видати книжечку, то краще видати таку, якої вимагає час і потреби нашого життя. Трошки про цю книжку... Тепер засновуються й існують українські гуртки молоді. Такі гуртки працюють, передплачують нашу пресу, книжки і т. д. Взагалі роблять те, що й слід робити живим гурткам. Більш щасливі гуртки мають керманічів, котрі ведуть справу, читають реферати і т. и. Другі-ж не мають цього, а мають тільки літературу, читають її, але без всякої системи. Це дуже шкодливо відбивається на національному розвитку нашої молоді. Іноді ж гурток без керманіча не знає просто з чого починати — чи з історії, чи з письменства, економії

т. д. Таке становище вимагає того, щоб наші вчені видали книжку на взірць хоч би такої, як у москалів: «Письма к учащейся молодежи о самообразовании и о выработке мировоззрения» Н. Карьева. Така книжка повинна дати систему читання, вказати літературу і, взагалі, справляти відповідну роллю. Як гуртки, так і поодинокі особи, не будуть стояти над проблемою свого відродження, спустивши руки і не знаючи, що робить без керманіча. Така книжка замінить керманіча. Крім того вона повинна торкатись *передовсім справи національного відродження українського*. Торік між иншим «Рада» про це згадувала, що за цю працю повинно взятись «Наук. т-во», та щось досі й не чує про це. А життя вимагає такої книжки і це не слова тільки, а дійсна життєва потреба.

Я міг би навести тут факти, але й без цього видно, що є така потреба. Слід редакції хоча підняти в своїй газеті це питання. Воно більш цікаве й на часі, ніж та книжка, про котру запитує своїх читачів «Сніп».

Р. С. Редакція «Снопа» з свого боку уважає видання такої книжечки дуже бажаним і рішуче на часі! Редакція подає сю замітку читача на увагу нашим вченим і діячам і

запрохує їх обізватись в сій справі, обміркувати її всебічно й уложити таку книжечку — чи гуртом, чи силами однієї людини. Охоче одчинемо сторінки «Снопа» для сієї справи й обіцяємо знайти потрібні кошти для видання такої книжечки. Панове! Молодіж на роздоріжжі і потребує нашої допомоги. Даймо, бо інакше песимістів à la С. Р-ко буде в нас стільки, що ними хоч греблю гати.

Мішанина.

От і рятуй?

Віденські дневники доносять про дійсну трагікомедію. На передмісттю Рангніц біля Градцу, робітник Кацлер в переході лісом побачив висільника на дереві. Кацлер вирапався на сусідно дерево і відтяв висільника, який впав на землю, потовкся трохи о корінь дерева, але небагом прийшов до себе і пішов до дому. За кілька днів одержав Кацлер вказане до суду. З триумфом розказував, що йде по нагороду за уратоване життя. Якеж було його зачудоване, коли йому відчитано, що його обжаловано о проступок проти безпеки життя через... необережне відотнене висільника. Потім серед загальної веселости публіки відбулася розправа. Очевидно Кацлера увільнено. Після вироку Кацлер закликав: «Присягаю, що хочби цілий ліс висільників побачив, то жадного на відітну».

Книжки, надіслані до редакції «Снопа»:

Б. Грінченко. «Серед бурі» драма на 5 дій. Видання четверте. У Києві, 1912. Друкарня 1-ої Київської Друкарської Спілки. Ціна 30 к.

Б. Грінченко. «На новий шлях». Драма на 5 дій. Третє видання. У Києві 1912 друкарня 1-ої Київської друкарської Спілки. Ціна 30 к.

Б. Грінченко. «Нахмарило» комедія на III дії. Четверте видання. Вид. М. Грінченко. У Києві 1912. Друкарня 1-ої Київської Друкарської Спілки. Ціна 30 к.

Б. Грінченко. «На громадській роботі». Драма на 5 дій. Четверте видання. У Києві друкарня 1-ої Київської Друкарської Спілки. Ціна 30 к.

Б. Грінченко. «Степовий гість». Драма на 5 дій. Четверте видання. У Києві 1912. Друкарня 1-ої Київської Друкарської Спілки. Ціна 30 к.

Б. Грінченко. «Ясні зорі». Драма на 5 дій. Моїй дорогій Марусі. У Києві 1912 Друкарня 1-ої Київської Друкарської Спілки. Ціна 30 к.

Книжки пам'яті Несті Грінченко. М. Заїрня. «Про одруження на Україні в давніші часи. № 6. Вид. М. Грінченко. У Києві 1912. Друкарня 1-ої Київської Друкарської Спілки. Трьохсвятит. 5. Ціна 7 к.

Книжки пам'яті Несті Грінченко № 7. Б. Грінченко «Оповідання про гарний нарід». (Про Финляндію). Друге видання. Вид. М. Грінченко. У Києві 1912. Друкарня 1-ої Київської Друкарської Спілки трьохсвятительська 5. Ціна 5 к.

Книжки пам'яті Несті Грінченко. № 8. Б. Грінченко. «Тяжким шляхом». (Про українську пресу) друге видання. Вид. М. Грінченко. У Києві 1912. Друкарня 1-ої Київської Друкарської Спілки Трьохсвят. 5. Ціна 15 к.

Листування редакції.

Д-ій Ігорь Мечеславченко. Петербург. Умови ваші приймаємо. Надсилайте ваші листи. «Сніп» вам надсилається.

Д-ій Є. Бачинський. Париж. Дякуємо сердечно за щирою листа. Просимо й далі нас не забувати. Пишіть на всякі теми, особливо на широкі, сучасні, загально європейські, бо переживаємо незвичайні часи, коли мусимо з своєї шкаралущі визлізти...

Редактор М. Біленький. Видавець М. Міхновський.